

SERİ
SERIE **B**

CİLT
TOME **XXV**

SAYI
FASCICULE **I**

1975

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ORMAN FAKÜLTESİ

DERGİSİ

REVUE DE LA FACULTÉ DES SCIENCES FORESTIÈRES
DE L'UNIVERSITÉ D'ISTANBUL

ORMAN VE ORMAN TOPRAĞI ÜZERİNDE MÜLKİYET¹⁾

Y a z a n

Prof. Dr. Ümit DOĞANAY
İstanbul Hukuk Fakültesi

PLAN:

Konu ş u plan içinde sunulacaktır:

- I — «Özel mülkiyet» ve «devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunma» kavramları.
 - II — Mülkiyete konu olabilme açısından toprak çeşitleri (Türk toprak rejimi)
 - III — Orman ve orman toprağı üzerinde mülkiyet
- I — «Özel Mülkiyet» ve «Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunma» Kavramları.

Türk hukuku nesnelere üzerinde hukuki hakimiyetin iki biçimde kurulabileceğini kabul etmektedir: Özel mülkiyet ve devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunma. Şimdi bu iki kavramı kısaca açıklayalım:

1 — *Özel mülkiyet*: Bu Anayasanın 36. maddesinde teminat altına alınan ve Medeni Kanun'da düzenlenen mülkiyet çeşididir. Özel mülkiyetin unsurları, kapsamı, çeşitleri, konusu, kazanılması ve kaybedilmesi, hükümleri Medeni Kanunun dördüncü kitabında, 618 - 702. maddelerinde belli edilmiştir. Medeni Kanunu tamamlayan özel kanunlarda da bu konuda hükümler vardır.

2 — *Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunma*: Nesnelere üzerindeki bu hakimiyet biçiminden Medeni Kanun da ve özel kanunlarda söz edilmektedir. Medeni Kanunun 641 maddesine göre «Sahipsiz şeyler

¹⁾ Kasım 1974 tarihinde Ankarada toplanan (Düzenli Ormancılık Yönünden Orman - Köy ilişkileri) konulu (Türkiye Orman Mühendisliği V. Teknik Kongresi) ne bildiri olarak sunulmuştur.

ve menfaati umuma ait olan mallar devletin hüküm ve tasarrufu altındadır». 6309 sayılı maden Kanununa göre de madenler devletin hüküm ve tasarrufu altındadır 6831 sayılı Orman Kanununa göre (madde 3) devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin orman rejimine alınması mümkündür. Anayasanın «Ormanların ve Orman köylüsünün korunması, ormanların geliştirilmesi»ne ilişkin 131. maddesinin II. fıkrasına göre: «Devlet ormanları, kanuna göre Devletçe yönetilir ve işletilir Devlet ormanları mülkiyeti, yönetimi ve işletilmesi özel kişilere devrolunamaz. «Yani devlet ormanları, devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

«Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunma» ne demektir? Bu nesnelere üzerinde bir çeşit hukuki hakimiyettir. Bu konuda tartışmaya gerek yoktur. Açıktır. Ancak bu çeşit hakimiyetin hukuki niteliğinin saptanması, bir çeşit özel mülkiyetden başka Mülkiyet mi olduğu görülmesi gereken bir sorundur.

«Devletin hüküm ve tasarrufu» nun, özel mülkiyette malikin malı üzerindeki hukuki hakimiyetten farklı olduğu kuşkusuzdur. Malikin malı üzerindeki hukuki hakimiyet kişisel hakimiyettir. Özel hukuk hükümlerine tabidir. Devlet'de bir tüzel kişi olarak nesnelere üzerinde bu çeşit hakimiyet kurarak, nesnelere üzerinde mülkiyet kazanabilir. Örneğin son mirasçımız olarak Devlet, miras bırakanın malları üzerinde bu çeşit bir hakimiyet kazanır, mallara malik olur. Devlet'de kendisine bağışlanan mallar üzerinde gerçek kişiler gibi hakimiyet kurar, özel mülkiyet kazanır. «Devletin hüküm ve tasarrufu» ise böyle her kişinin sahip olabileceği alelade bir hakimiyet değildir. Özelliği süjenin (devletin) niteliğinden doğan bir hakimiyettir. Daha açık bir ifade ile devletin iktidarının sonucu olan bir hakimiyettir.

«Devletin hüküm ve tasarrufu», devletin siyasi iktidarının bir parçası, bir sonucu olunca, devletin nesnelere bu tür hukuki ilişkisini özel mülkiyet olarak kabul etmek mümkün değildir. Bu hukuki ilişki bir kamu hukuku ilişkisidir ve kamu hukuku ilkelerine ve kurallarına tabidir. Özel hukuk kurallarını bu ilişkiye doğrudan doğruya uygulamaya imkan yoktur. Ancak bu hukuki iktidara bir ad bulmak gerekirse, özel mülkiyeti aşan, onu kapsayan bir hukuki iktidar olarak özel mülkiyet kavramının, karşılığı olmak üzere «kamu mülkiyeti» adı verebiliriz.

«Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunma» veya «kamu mülkiyeti» istisnadır. Asıl olan özel mülkiyettir. Bunu Anayasanın 36. maddesinden anlıyoruz. Nesnelere üzerinde kamu mülkiyetinin kurulması «kamu yararının gerektirmesi» şartına bağlanmıştır. Kamu yararı ge-

rektirdiği takdirde nesnelere üzerinde Devlet kamu mülkiyeti kurulabilir. Anayasamız bunun dışında kamu mülkiyetinin kurulmasını kabul etmemektedir. Kamu mülkiyetinin kuruluş biçimi de Anayasamızda belli edilmiştir. Devlet kamu yararı gerektirdiği takdirde kanunla, kamulaştırma (Anayasa 38) ve devletleştirme yolu ile (Anayasa 39) nesnelere üzerinde kamu mülkiyeti kazanabilir.

II — Mülkiyete konu olabilme açısından toprak çeşitleri

Medeni Kanununun 641. maddesinden anladığımızı göre topraklar «özel mülkiyete konu olan topraklar» ve «kamu mülkiyetine konu olan topraklar» diye iki çeşide ayrılır.

1 — *Özel mülkiyete konu olan topraklar*: Kamu Mülkiyetine konu olmayan topraklar bu gruba girer. Bu gruba giren topraklar için «özel mülkiyete konu olabilen topraklar» demek daha doğrudur. Çünkü kamu mülkiyetine konu olmayan toprağın, özel mülkiyete konu olması zorunlu değildir. Gerçek kişilerle, özel hukuk hükmi şahıslarının nesnelere üzerindeki hukuki iktidarlarına son verme özgürlüğü bulunduğuna göre, kamu mülkiyetine konu olmayan toprağın, maliki bulunmayan toprak haline gelmesi mümkündür. Ancak bu durum çok az gerçekleşen bir istisnadır. Bu nedenle ayrımı «özel mülkiyete konu olabilen topraklar» olarak yapmak daha gerçekçi olur.

Bu çeşit toprakları çeşitli açılardan tekrar ayırma tabii tutabiliriz. Ana yararlanma biçimine göre tarım toprakları ve arsalar diye ayırabiliriz. Tabii oldukları özel hukuk hükümlerindeki farklılık nedeni ile tarım arazisi, özel ormanlar, arsalar, vakıf topraklar ayrımı yapabiliriz. Hatta tarım arazisini de kendi içinde devletin özel mülkiyetindeki tarım arazisi ve gerçek kişilerle, özel hukuk tüzel kişilerinin Mülkiyetindeki tarım arazisi diye iki alt grupta toplamakta mümkündür.

2 — *Kamu mülkiyetine konu olan topraklar*: Kamu mülkiyetine konu olan topraklar Medeni Kanununun 641. maddesinde gösterilmiştir. Bunlar «sahipsiz şeyler» ve «menfaatı umuma ait olan mallar»dır.

641. madde taşınmaz mallarla (gayrimenkuller) ile ilgili bir hükümdür. Medeni Kanununun Aynı Haklar kitabının, «gayrimenkul mülkiyeti» ne ilişkin 19. Babında yer almaktadır. Bu nedenle maddede yapılan ayrımı, ana gayrimenkul tipi «toprak» esas alınarak, «sahipsiz topraklar» ve «menfaatı umuma ait topraklar» şeklinde yapmak mümkündür.

a) *Sahipsiz topraklar* : Maddenin bütününden 641. maddede kanun koyucunun «sahipsiz şey» deyimini, «herkesin yararlanmasına açık, doğal yapısı nedeniyle özel mülkiyete konu olamayan toprak» karşılığı kullandığını anlıyoruz. Bu nedenle 641. maddedeki «sahipsiz şey» ya da «sahipsiz toprak» kavramı Medeni Kanununun 635 ve 691. maddelerindeki «sahipsiz şey» ve «sahipsiz eşya» kavramları ile karıştırılmamalıdır. 635 ve 691. maddeler de «sahipsiz şey» sözleri ile, özel mülkiyete konu olabilen fakat maliki bulunmayan nesnelere anlatılmak istenmiştir.

641. maddede verilen örneklerden (kayalar, tepeler, dağlar) sahipsiz toprakların önde gelen niteliğinin «tarıma elverişli olmama» olduğunu görüyoruz. Bu nitelik onların özel mülkiyet dışında bırakılmalarının nedenlerinden biridir. Kanun koyucu tarıma elverişli bulunmayan topraklar üzerinde, yarar bulunmaması nedeni ile, kişisel hakimiyet (özel mülkiyet) kurulamayacağı esastan hareket etmektedir.

Sahipsiz topraklar özel mülkiyete konu olamadıkları için «devletin hüküm ve tasarrufu altındadır». Bu doğaldır. Çünkü Devletin tüm ülke toprakları üzerinde siyasal hakimiyeti vardır. Özel mülkiyete konu olmayan toprakları, ülkenin bir parçası olarak, Devletin hakimiyeti dışında bırakmak düşünülemez.

Sahipsiz toprakların, devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunması, sadece Devletin tüm ülke üzerindeki siyasal hakimiyetinin gereği değildir. Bu toprakların Devletin hüküm ve tasarrufu altına konulmasını kamu yararı da gerektirir. Çünkü sahipsiz toprakların kişinin anayasal maddi özgürlüğü ile yakın ilişkisi vardır. Kişinin maddi özgürlüğü ancak mülkiyetten doğan sınırlamaların bulunmadığı toprak alanlarının varlığı halinde anlam kazanabilmektedir. İnsan sadece düzenleyici sınırlamalar içinde dilediği gibi hareket olanağını bulursa özgür sayılır. Sahipsiz topraklar ona bu olanağı vermektedir. Bu nedenle sahipsiz toprakların özel mülkiyet dışında bırakılmasında kamu yararı vardır.

Görüldüğü ki sahipsiz mallar üzerinde Devletin hakimiyeti yalın, alelade sönük bir hakimiyet değildir. Nitelendirilmiş bir hakimiyettir. Biz bu nitelendirilmiş hakimiyete, yukarıda da belirttiğimiz gibi «kamu mülkiyeti» diyoruz.

Medeni Kanununun 641. maddesine göre sahipsiz arazi üzerinde kamu mülkiyetinin son bulması mümkündür. Ancak bunun için «ahkâmı mah-

susa vazolunacaktır». Türk Hukukunda sahipsiz arazi üzerinde özel mülkiyet iktisabı 2644 sayılı Tapulama Kanunu ile düzenlenmişti. Bu olanak 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun 64. maddesi hükmü ile ortadan kaldırmıştır. Bu nedenle 15.6.1945 tarihinden bu yana artık sahipsiz toprakları imar ve ihya yolu ile özel mülkiyete konu olabilmeleri mümkün değildir, konu tamamiyle teorik bir meseledir.

Teorik olarak sahipsiz toprakların özel mülkiyete konu olabilmesi için iki şartın gerçekleşmesi gerekir: Sahipsiz toprağın tarıma elverişli hale gelmesi ve bu toprağın kamu mülkiyetinde bulunmasında artık kamu yararının bulunmaması. Buna göre sahipsiz toprakların özel mülkiyete konu olabilmesi için, bu toprakların ister insan emeği ile (imar ve ihya) ister doğal nedenlerle olsun (iklim değişikliği) tarıma elverişli hale gelmesi kâfi değildir. Ayrıca Devletin bu toprağın, kamu yararı gereği herkesin yararlanmasına açık bulunma durumuna, son vermesi gerekir. Nitekim gerek eski hukukumuzda gerek 2644 sayılı kanun 6. maddesinde mülkiyet iktisabı için aranan «izin» bunu ifade ediyordu. Devlet tarıma elverişli hale gelen sahipsiz toprağı kamu yararı gerektiriyorsa mülkiyetin de tutabilir. Bu toprakları başka bir kamu hizmetine tahsis ederek kamu mülkiyetinin devamını sağlayabilir. Nitekim Devlet 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile bu toprakları çiftçiyi topraklandırma kamu hizmeti için önce Tarım Bakanlığı sonra Köy İşleri Bakanlığı emrine vererek, üzerlerinde kamu mülkiyetini sürdürmüştür.

Devletle, sahipsiz topraklar arasındaki hukuki ilişkinin kamu mülkiyeti niteliği göstermesi nedeni ile, bu topraklar hakkında Medeni Kanunun gayrimenkul mülkiyeti ile ilgili hükümleri uygulanmaz. Bu nedenle sahipsiz topraklar üzerinde kamu mülkiyetine son vermedikçe, zaman aşımı özel mülkiyet kazandıramaz. Memleketimizdeki uygulama aksine olmuştur. Yargıtay 26.12.1966 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararında tarıma elverişli hale gelen sahipsiz toprak üzerinde kazandırıcı zaman aşımı ile özel mülkiyet kazanılabileceğini kabul etmiştir. Bence bu hukuki çözüm şekli doğru değildir. Hele yukarda da işaret ettiğim gibi tarıma elverişli hale gelen sahipsiz toprakların Köy İşleri Bakanlığı emrine verilmiş olması Yargıtay'ın çözüm şeklini kabul etmemek için yeter bir neden sayılmak gerekir.

b) *Menfaatı umuma ait topraklar* : Menfaatı umuma ait topraklar Medeni Kanununun 641. maddesine göre «devletin hüküm ve tasarrufu altındadır». Diğer bir ifade ile kamu mülkiyetindedir. Menfaatı umuma ait

toprakları, kamu mülkiyetindeki sahipsiz topraklardan ayıran fark, şuradadır. Sahipsiz topraklar «herkesin yararlanmasına açık olma» niteliğini doğal yapısı nedeni ile kazandığı halde, menfaati umuma ait topraklar bu niteliği, bir kamu hukuku tasarrufu ile amaca tahsis suretiyle kazanır. Bu tahsis işlemine «kamu yararı kararı» denilmektedir.

Menfaati umuma ait topraklar tahsis yönüne göre şu çeşitlere ayrılabilir :

aa) Herkesin yararlanmasına açık olan menfaati umuma ait topraklar. Örneğin, yollar, parklar, meydanlar, camiler.

bb) Belli kişilerin yararlanmasına açık menfaati umuma ait topraklar. Örneğin köy orta malları, kışlak, yaylak ve mer'alar.

cc) Bir kamu hizmetinin görülmesine tahsis edilen topraklar. Örneğin Devlet ormanları, Devlet üretim çiftlikleri toprakları ve okul binaları, hastahaneler gibi idari kamu malları.

Devlet ile kamu malları arasındaki hukuki ilişki kamu hukuku kurallarına tabidir. Bu nedenle Devletin bu topraklar üzerinde kamu mülkiyeti kazanması ve kaybetmesi kamu hukuku tasarrufları ile olur (Anayasa ile, kanunla, kamulaştırma ve devletleştirme ile). Evvelce belirtildiği gibi bu topraklar üzerindeki kamu mülkiyetinin kapsamı, unsurları, kazanılması ve kaybedilmesi, hükümleri hakkında özel hukuk hükümleri uygulanmaz.

III — Orman ve Orman Toprağı üzerinde mülkiyet.

Ormanın tanımı 6831 numaralı Orman Kanununun 1. maddesinde verilmektedir:

«Tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaçcık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır».

Aynı maddede orman sayılmayan ağaç ve ağaçcık toplulukları ile yerler de belirtilmiştir. Orman sayılmayan yerlerden bir kısmı esasen Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki sahipsiz topraklardandır. Bunları kültür arazisi niteliği taşımadıkları için ormandan sayamayız. Sazlıklar, step nebatlarıyla örtülü yerler, her çeşit dikenlikler, fundâ veya makilerle örtülü orman ve toprak muhafaza karakteri taşımayan yerler için durum budur (Orman Kanunu Madde 1/A, B, C, J.).

Orman kavramı dışında bırakılan yerlerden bir kısmı da başka nedenlerle Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki menfaati umuma ait

topraklardandır. Parklar, şehir mezarlıklarıyla, kasaba ve köylerin hudutları içerisindeki mezarlıklarda ağaç ve ağaçcıklar örtülü yerler, bu çeşit topraklardandır (Orman Kanunu 1/Ç, D).

Orman sayılmayan yerlerden bir grup aslında tarıma elverişli topraklardandır ve kişilerin özel mülkiyetindedir. Ancak ana yararlanma biçimi bakımından tarım toprağı kavramına dahil bulduklarından orman rejimine tabi tutulmamışlardır. Sahipli arazide bulunan ve civarındaki ormanlarda tabii olarak yetişmeyen ağaç ve ağaçcık nevelerinin bulunduğu yerler ile, sahipli ziraat arazisi olarak kullanılan ve dağınık, yer yer küme ve sıra halinde bulunan her nevi ağaç ve ağaçcıklarla örtülü yerler, sahipli arazide ve muhitin hususiyetlerine göre yetişmiş veya yetiştirilecek olan fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri dahil olmak üzere her nevi meyvalı ağaç ve ağaçcıklar, sahipli arazideki aşılı ve aşısız zeytinlikler hususi kanunu gereğince Devlet ormanlarından tefrik edilen ve edilecek olan ve imar, islah ve temlik şartları yerine getirilmiş bulunan yabancı zeytinlikler, 6777 sayılı kanunda tasrih edilen yabancı veya aşılansız fıstıklık, sakızlık ve harnutluklar bu gruba girmektedir. (Orman Kanunu Madde 1/E, F, H, İ).

Maddenin (G) bendindeki istisna için durum farklıdır. Devlet ormanlarına bitişik olmayan ve yüz ölçümü üç hektardan yukarı bulunmayan sahipli arazideki her nevi ağaç ve ağaçcıklar orman kavramına dahil olmayan yerlerde Kanunun 4. maddesinde belirtilen özel mülkiyete konu olan «hususî ormanlar»'ın bir çeşididir. Aralarındaki fark hususî ormanların Orman Kanunu hükümlerine tabi olması, bunların ise Orman Kanunu kapsamı dışında bırakılarak özel hukuk hükümlerine tabi tutulmasıdır. Ancak genel olarak «orman» kavramının söz konusu olduğu durumlarda, bu ormanları da kavrama dahil saymak gerekir.

6831 numaralı Orman Kanunu 4. maddesinde mülkiyet açısından orman ve orman topraklarını üçe ayırmıştır:

- 1 — Devlet ormanları,
- 2 — Hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlar,
- 3 — Hususî ormanlar.

Bu ayırım Orman Kanunu düzenlenmesi bakımından yapılmış bir ayırımdır. Orman ve orman toprağı üzerindeki mülkiyet çeşidine göre genel bir ayırım yapılmak gerekirse ormanları ikiye ayırmak yerinde olur.

- 1 — Kamu mülkiyetindeki ormanlar,
- 2 — Özel mülkiyete konu ormanlar.

Kamu mülkiyetindeki ormanlar, tabi oldukları hükümlere göre «Devlet ormanları» ve «Hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlar» diye aralarında ikiye ayrılır.

Özel mülkiyete konu ormanlarda tabi oldukları hükümlere göre «Orman Kanununa tabi ormanlar (hususî ormanlar)» ve «Orman Kanununa tabi olmayan ormanlar (Orman Kanunu Mad. 1/G)» olarak aralarında bölünür.

Orman ve Orman toprağı üzerindeki mülkiyet çeşidi ne olursa olsun «Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.» (Anayasa 131/1). Devletin Orman Kanununa tabi olmayan özel mülkiyete konu ormanlar üzerinde de gözetim yetkisi vardır. «Devlet, ormanların korunması ve ormanlık sahaların genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır» (Anayasa 131/1). «Ormanlara zarar verebilecek hiç bir faaliyet ve eyleme müsaade edilmez» (Anayasa 131/III). «Ormanlar içinde veya hemen yakınında oturan halkın kalkındırılması ve ormanı koruma bakımından ormanın gözetilmesinde ve işletilmesinde Devletle bu halkın işbirliği yapmasını sağlayıcı tedbirler ve gereken hallerde başka yere yerleştirme kanunla düzenlenir.» (Anayasa 131/IV). «Ormanların tahrib edilmesine yol açan hiçbir siyasi propoganda yapılamaz». (Anayasa 131/son). Bu hükümlerde sözü edilen orman kavramı geniş anlamlıdır. Bu kavrama Orman Kanununa tabi olmayan özel mülkiyetteki ormanlarda dahildir. Bu nedenle mülkiyet açısından ormanları ayırırken ikili ayırımı esas almakta zaruret vardır.

1 — *Kamu mülkiyetindeki ormanlar*: Tabi oldukları hükümler bakımından Orman Kanunu kamu mülkiyetindeki ormanları «Devlet Ormanları» ve «Hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlar» olmak üzere ikiye ayırıyor.

a) *Devlet Ormanları*: Hangi orman ve orman topraklarının Devlet ormanı sayılacağı Orman Kanununa göre belli edilir (Orman Kanunu 7 - 12). Devlet ormanları, kanuna göre Devletce yönetilir ve işletilir (Anayasa 131/II). Yönetim ve İşletme Orman Kanununun 26 — 44. maddelerinde düzenlenmiştir. Devlet ormanlarının mülkiyeti, yönetimi ve işletilmesi özel kişilere devrolunamaz (Anayasa 131/II). Bu devlet ormanlarının kamu mülkiyetinde oluşunun doğal sonucudur. Devlet kanunla

dahi Devlet ormanlarının mülkiyetini özel kişilere devredemez. Bu nedenle Orman Kanununun 115. maddesindeki «Devlet ormanlarının toprağı ile birlikte şahıslara veya müesseselere devir ve temlik bir kanunla olur» hükmü Anayasa'ya aykırıdır. Devlet ormanlarının bu niteliğı onların yönetim ve işletilmesinin özel kişilere devrine de engel olur. Ayrıca bu ormanlar kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz (Anayasa 131/II). Bunun dışında Devlet ormanları üzerinde irtifak hakkı kurulması mümkün değildir. Bu nedenle «Devlet ormanları üzerinde her hangi bir şekilde irtifak hakkı tesisi» ne müsaade eden Orman Kanununun 115/II. maddesi gözden geçirilmek gerekir.

Devlet ormanları üzerinde zaman aşımı ile özel mülkiyet kazanılmaz (Anayasa 131/II). Bu toprakların imar ve islah edilerek özel mülkiyete geçirilmesi de mümkün değildir. Orman Kanunu sadece yabani zeytinlikler için bir istisna kabul etmiştir (Madde 1/I). Bu maddeye göre «hususî kanunu gereğince Devlet ormanlarından tefrik edilen ve edilecek olan ve imar, islah ve temlik şartları yerine getirilmiş bulunan yabani zeytinlikler» orman tanımı dışına çıkarılabilir.

Orman Kanununun bu hükmünün de Anayasanın «... orman sınırlarında hiç bir daraltma yapılamaz...» (Anayasa 131/V) hükmü karşısında uygulama olanağı kalmadığı kanısındayız.

Anayasanın 131/V. maddesi hükmü tüm orman çeşitleri için uygulanabilecek genel bir hükümdür. Anayasa bu hükmü ile «Orman sınırlarında hiçbir daraltma yapılamaz» ilkesini koymakta, ve «yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir ve bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz» diyerek orman niteliğini her ne şekilde olursa olsun kaybeden yerlerin özel mülkiyete konu yapılamıyacağını açıkça kabul etmektedir. Gerçi Anayasa bu kesin kurala bir istisna kabul etmektedir. Fakat bilindiğı gibi bu istisna sıkı şartlara bağlanmış olup, sadece Anayasanın yürürlüğe girdiğı 20.7.1961 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş orman toprakları ile ilgilidir. Ayrıca bu hükmedayanılarak sadece tarım toprağı veya arsaya dönüşmüş orman toprağı niteliğini kaybetmiş topraklar özel mülkiyete geçirilebilecektir. Toprak orman niteliğini kaybetmekle beraber tarıma elverişli olma niteliğı kazanmamışsa veya arsa durumu iktisap etmemişse, bu toprakları özel mülkiyete konu yapmak mümkün olamayacaktır. Bu toprak bilimsel bakımdan orman sayılmamakla beraber hukuken orman toprağı olma durumunu korur. Nihayet bilim ve fen yönünden orman niteliğini kaybederek tarım arazisine dönüşmüş arazinin 4653 nu-